

אחר ברכתה ראולי היא חייבת בברכה זו מטעם שקבלה עליה לנחוג כן והוי כנדר, ואולי י"ל דמאחר וסוכ"ס היא יכולה להתיר נדרה נמצא שחיובה בברכה ובמצוה מטעם נדר אינו חיוב גמור כמו חיובו של האיש ומשו"ה ס"ל להפמ"ג שאין חובה לענות אמן אחר ברכתה, ואכתי צ"ע בכ"ז.

כד.

האם עשר נשים ראויות להחשב „צבור“

בשו"ע סי' נה סעי' א מבואר שאין אומרים דבר שבקדושה אלא בעשרה מישראל זכרים גדולים ובני חורין, וכתב המ"ב ס"ק ג בשם הפמ"ג דלכן אין האשה מצטרפת למנין עשרה, ובלבוש סעי' ד כתב „ועבר ואשה וקטן אין מצטרפים שאינם במצות“ (ופשוט שכוונתו דאפילו במצוות שהאשה חייבת בהן אעפ"כ אינה מצטרפת כיון שהיא פטורה ממ"ע שהז"ג).

ולכאורה יל"ע אם דין זה אמור רק לענין הצטרפות האשה להשלים המנין עם אנשים, אבל עשר נשים לעצמן מצטרפות להרדי וחשיבי צבור, או"ד דין צבור לא נאמר כלל אצל נשים ואפילו בעשר יחד. והנה זה ברור דלענין אמירת דבר שבקדושה כגון קדושה וברכו וקריאת התורה וכו' אין לאומרן בעשר נשים, אמנם מה שיש להסתפק הוא באופן דליכא הוספה באמירת דבר שבקדושה בשביל העשר נשים, וכגון בהא דמבואר בשו"ע או"ח סי' קא סעי' ד ובמ"ב שם דהמתפלל ביחידות יכול להתפלל בכל לשון חוץ מלשון ארמית לפי שאין מלאכי השרת נזקקין ללשון זו (כן הוא לדעה ראשונה ואחרונה שהובאו בשו"ע, מלבד דעת היש אומרים (הראשון) דבתפלה הקבועה לצבור יכול אפילו היחיד להתפלל בארמית) אבל צבור רשאים להתפלל בארמית שהקב"ה בעצמו מקבל תפלתו. — ואי נימא דאיכא שם צבור על עשר נשים א"כ יוכלו להתפלל בארמית, [והא דמבואר במ"ב סי' נה ס"ק נב דהעומד בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו מצטרף עמהם לעשרה וכש"כ אם יש בלעדו עשרה נחשב אצלו לתפלה בצבור, זה שייך רק באנשים שרואים אלו את אלו ולא בנשים], וראה מש"כ בזה בסימן ו הערה יח ולהלן אות כה.

ומה שנסתפק הרמ"א בסי' תרצ סעי' יח אם נשים מצטרפות למנין עשרה בקריאת המגילה, ומשמע מדבריו דכל הספק הוא רק בנוגע להצטרפות עם אנשים אבל לעצמן דינם כקורא בעשרה (הן לענין קריאה בזמנה והן לענין קריאה שלא בזמנה או בפורים המשולש), וכן משמע מדבריו המאירי מגילה ה' א', וכך נקטו בשו"ת שלמת חיים ח"א סי' קא ובמקראי קודש פורים סי' לה, — שאני מגילה דאין אנו צריכים צירוף גמור משום דבר שבקדושה אלא בעינן צבור של עשרה משום פרסומי ניסא כמבואר כן בריטב"א שם דמהאי טעמא אפשר לצרף גם את העומדים מחוץ לביהכ"נ, וא"כ ה"ה בעשר נשים איכא פרסומי ניסא. וכע"ז מצינו נמי במ"ב סי' ריט ס"ק ג שאשה חייבת לברך ברכת הגומל בפני עשרה ועכ"פ בפני

נשים ואיש אחד, והיינו דגם התם ענין הברכה לפרסום הנס והתוראה ולכן אף עשר נשים הוי בכלל „וירוממוהו בקהל עם“ לענין זה. [וראה עוד בדין זה בסימן יג].

והלום ראיתי בשו"ת „יד אליהו“ (ראגאלער) פסקים סי' ז שהעלה דאפשר לצרף שלש נשים לשבעה אנשים ונחשב כתפלה בצבור (וכוונתו רק לגבי התפלה בלחש ולא לענין חזרת הש"ץ ושאר דברים שבקדושה), וציין בדבריו להרמ"א הנ"ל לענין מגילה יעו"ש, ולכאורה תמוה לומר כן, וגם בעיקר מה שציין להרמ"א יש לרחות דהרמ"א נסתפק בך רק לענין מגילה שענין עשרה הוא משום פרסומי ניסא דטעם זה שייך גם באשה וכנ"ל משא"כ בתפלה דבעי צבור נראה שאין האשה מצטרפת לאנשים להשלים המנין. ולפי דבריו יל"ע אמאי לא נימא דגם על נשים מוטלת המצוה להתפלל בצבור דהיינו עשר נשים לעצמן או בעזרת נשים שבביהכ"נ [וראה מש"כ בזה בסימן ו סעיף יג], ושמעתי מדורי הגרש"ז שליט"א, דמכיון שכל כבודה בת מלך פנימה לכן לא חייבו אותן להתאסף כדי להתפלל בצבור וגם מפני שהן משועבדות לבעליהן.

והנה לענין עזרת נשים אי איכא עלה קדושת בית הכנסת, בחכמת אדם כלל פו סעיף טו כתב שאין בה קדושה, והטעם איתא באחרונים משום שאין קדושת ביהכ"נ אלא במקום שהצבור מתפללין שם ונשים אין להן דין צבור, אמנם יש לדחוק שכל זה הוא רק לגבי חלות קדושה על מקום שהנשים מתפללות שם, אבל לגבי עצם התפלה י"ל דנחשב כתפלה בצבור וכמשנ"ת, ובאמת שהערוך השלחן סי' קנר סעי' ז כתב שיש לעזרת נשים קדושת ביהכ"נ, ואולי דטעמו כהנ"ל דגם תפלת עשר נשים נחשבת לתפלת צבור (וי"ל דאין הקדושה נובעת מחמת תפלת הנשים במקום ההוא אלא דחשיב כביהכ"נ עצמו כיון שנתייחד בעיקר לתפלה ובדרך קבע).

כזה.

„ברוב עם הדרת מלך“ אצל נשים

במ"ב סי' ריג ס"ק יז הביא בשם הפוסקים דאם כמה אנשים עושים מצוה אחת אזי מצוה לכתחילה שאחד יברך לכולם משום ברוב עם הדרת מלך. עוד מצינו בענין זה דמצוה לילך למקום שמתאספים שם רבים לעשות המצוה וכמש"כ במ"ב סי' תרצ ס"ק סב בשם המג"א לענין קריאת המגילה דאפילו אם יש לו מאה אנשים בביתו מצוה לילך לביהכ"נ מטעם הנ"ל [וכן הוא לגבי תפלה, עי' מ"ב סי' צ ס"ק כח] ופליג התם המ"ב על הלבוש בני שחלונותיו פתוחות כנגד ביהכ"נ, יעו"ש.

והנה בדין השני דמצוה לילך למקום שרבים מתאספים שם, כבר ביארנו באות הקודם שעל נשים אין חובה להתאסף ולהתפלל בצבור או בביהכ"נ וכמו שהבאנו כן בסימן ו סעיף יג בשם השבות יעקב, וכמ"כ נראה דאפילו במצוה שהיא לפרסומי ניסא כקריאת המגילה שנשים חייבות בה בכ"ז אינן חייבות לבא דווקא לביהכ"נ לשמוע המגילה, (ואמנם מש"כ המג"א בסי' תרפט דצריך לקרות המגילה בביתו ולא